

Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverents

29. septembril 2023 Tallinna Ülikoolis (A-325)

Ettekannete teesid

Sofia Lutter „Tartu lasteaialaste lapsevanemate suhtumine kakskeelsusesse ja varajasse keeleõppesse“

Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool

Juhendajad Virve-Anneli Vihman, Kadri Koreinik

Bakalaureusetöös uuriti Tartu lasteaialaste lapsevanemate suhtumist kakskeelsusesse ja varajasse keeleõppimisse. Selleks intervjueriti kaheksat vanemat, kelle lapsed käivad eesti või eesti-vene õppekeelega lasteaias. Andmed analüüsiti kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodiga. Analüüsist selgus, et kuigi lapsevanemad väljendasid peamiselt positiivset suhtumist kakskeelsusesse ja mõlemasse keelde, distantseerusid nad ennast kakskeelsetest ning eestikeelsetest inimestest, sidudes keelt, identiteeti ja mõtlemisviisi. Lisaks väljendasid nad negatiivset suhtumist segakeelde. Osalejate suhtumine kakskeelsusesse ei paistnud sõltuvat sellest, kas nad olid teemat uurinud või mitte. Informandid tuginesid oma arvamuse kujundamisel isiklikule kogemusele, vestlustele spetsialistide ja tuttavatega ning internetiallikatele.

Kui suhtumine kakskeelsusesse ei paistnud määravat õppekeele valikut, siis arusaama keeleomandamise strateegiatest tundus mõjutavat küll. Lasteaia valikul mängis olulisemat rolli rühma õppekeel nende lapsevanemate jaoks, kes valisid osaliselt vene õppekeelega lasteaia. See oli seotud veendumusega, et teiskeelne keskkond võib emakeele arengut negatiivselt mõjutada ning et eesmärgipärane keeleõppimine on tõhusam viis teise keele omandamiseks. Informandid jäid eestikeelse kooli suhtes ettevaatlikuks, kartes kiusamist ja identiteedi kadu.

Kulla Mellov „Eesti keele teise keelena õpetaja tagasisidekommentaariid õpilaste tekstidele protsessikeskses tekstiloomes“

Magistritöö, eesti keele võõrkeelena õpetaja, Tartu Ülikool

Juhendaja Helen Hint

Magistritöö teema oli protsessikeskne tekstiloomes eesti keele võõrkeelena tundides. Õpetaja tagasiside õpilaste kirjalikele tekstidele analüüsimine. Uurimisprobleem: protsessikeskse kirjutamise rakendamine koolides, aga ei ole teada, kuidas seda eesti keele võõrkeelena tundides teha. Uurimisprobleem oli kaheosaline: õpetaja tagasisidest lähtuv ja õpilastest lähtuv.

Uurimisküsimused: 1. Millist tagasisidet eesti keele teise keelena õpetaja õpilaste kirjalikele tekstidele annab? a) Millist tüüpi kommentaare õpetaja antud tagasisides esineb? b) Milline on tagasisides antud kommentaaritüüpide proportsioon? 2. Mis on eesti keele teise keelena õpilastele kirjutamisprotsessi juures keeruline? 3. Mis õpilasi kirjutamisprotsessis toetab?

Uuring selgitas välja minu antud tagasiside vastavuse teise keele õppes levinud kirjaliku tagasiside meetoditele. Sealhulgas arvestades tagasiside fookust, ulatust ja strateegiaid. Andmete kogumiseks viisin tegevusuuringu käigus läbi protsessikeskse kirjutamisülesande, milles kirjutamine oli õpetaja toetatud protsess. Eesmärk oli harjutada õpilasi tagasisidet vastu võtma ja selle põhjal järgmises kirjutamisetapis enda tekstiga edasi tegelema.

Nele Novek „Väike pedantlik märkus: siin on kaks tühikut“ ehk millist tagasisidet kaasüliõpilased kirjutavad?“

Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool

Juhendajad Ilona Tragel ja Kerli Kraus

Lisaks õppejõu tagasisidele saab õppe-eesmärgil kasutada ka kaastudengite tagasisidet. Ometi on varasemad uuringud (Sivenbring 2017; Patchan ja Schunn 2016) näidanud, et eelkõige kiputakse teiste töid lugedes kommenteerima pindmisi probleeme, näiteks keelekasutust ja vormistust. Vähem on tähelepanu pööratud sellele, millist kaasõppija tagasisidet tudengid ise kasulikumaks peavad – see tähendab, milliseid parandusettepanekuid tõenäolisemalt rakendatakse.

Bakalaureusetöös uurisin Tartu Ülikooli keskaja üldkursuse põhjal nii tagasisidekommentaariid keelekasutust kui sisu. Siinses ettekandes keskendun sellele, millise teksti aspekti kohta tagasisidekommentaariid käisid, kui palju oli neis parandusettepanekuid ning kuidas neid vastavalt rakendati. Üle 40% materjalist moodustas keelekasutuse kohta käiv tagasiside, mis sisaldas ka kõige rohkem parandusettepanekuid. Väga vähe kommenteeriti oskussõnavara. Enim rakendati tagasisidet, mis kirjutati nimede ja keelekasutuse kohta, vähim aga teksti kui tervikut puudutavaid ettepanekuid. Ühe huvitava reaktsioonina joonistus tagasiside rakendamise ja ignoreerimise kõrval välja probleemsete tekstikohtade kustutamine, mida oli argumentatsiooni kategoorias suisa üle 30% juhtudest.

Agnes Kolga „Laadivahelduse taandumine põhikooli õpilaste keelekasutusest“

Magistritöö, Tallinna Ülikool

Juhendaja Merilin Aruvee

Ettekanne põhineb 2023. aastal Tallinna Ülikoolis kaitstud magistritööl „Laadivahelduse taandumine põhikooli õpilaste keelekasutusest 6. ja 9. klassi õpilaste näitel“ (juhendaja Merilin Aruvee). Tööl oli kolm eesmärki: leida, (1) missugused on keelekorralduse suundumused laadivaheldusega seoses, (2) kuidas käsitletakse laadivaheldust põhikooli eesti keele ainekavas ning õppekirjanduses, (3) kui ulatuslik on õpilaste laadivahelduslike sõnade käänamine ja pööramine astmevahelduseta sõnade malli järgi ning missuguse struktuuriga laadivahelduslikud sõnad valmistavad õpilastele enim raskusi.

Õpilaste keeletaju uurimiseks korraldasin 6. ja 9. õpilastega katse, milles osalenud pidasid laadivahelduslikult käänamist või pööramist loomulikuks pooltel kordadel. Alla veerandi kordadest muudeti laadivahelduslikult kadumisega sõnu nagu *susi*, *nõbu*, *nõgi*, ja *b-v* asendumisega sõnu, näiteks *teave*, *iive* ja *tõbi*. Ettekande käigus saab täpsema ülevaade keelekorralduslikest otsustest, ainekava ja õppekirjanduse lähenemisest ning katses osalenud õpilaste keeletajust.

Silver Erm „Suulise keele erijooned sõpradevahelises Discordi-vestluses“

Õpilastöö, Viljandi Gümnaasium

Juhendaja Aili Kiin

Ettekandes toon esile, missugused suulisele keelekasutusele omased jooned iseloomustavad noorte Discordis peetavaid sõnumivahetusi. Ettekande aluseks on minu 27. märtsil 2023 Viljandi Gümnaasiumis kaitstud samateemaline uurimistöö, mille juhendaja oli Aili Kiin.

Uurimus lähtus kahest uurimisküsimusest: milliseid suulise keele tüüpilisi erijooni ilmneb sõpradevahelises Discordi-vestluses?; milline on erinevate suulise keele joonte esinemissagedus?

Discord on suhtlusplatvorm, mis oli algselt suunatud mänguritele, kuid on nüüdseks kujunenud üldkasutatavaks vestluse vahendajaks kümnetele miljonitele inimestele. Discordi-suhtlust otsustasin uurida, kuna varem ei ole selle platvormi vestlusi keeleliselt iseloomustatud.

Uurimuse tarbeks kogusin 108 15–17-aastaste sõprade Discordi-vestlust. Tulemustest ilmnes, et kõige rohkem kasutati vestlustes üneeme, partikleid, lühendeid ja sõnumi tükeldamist. Kõige vähem kasutati hääldeuse jäljendamist, eneseerandust, pildireaktsioone ja teksti rõhutamist. Saadetised olid keelekasutuselt konkreetset ja lühikesed, et säilitada vestluse sujuvust ning sidusust. Suhtlusarusaamatuste vältimiseks ei kasutatud neis vestlustes tugevaid emotsioone väljendavaid keelendeid. Töö tulemused võimaldavad teistel uurijatel edaspidi võrrelda Discordi keelekasutust muude suhtlusplatvormide omaga.

Anastasia Šepilenko „Kontrastiivne uurimus modaalkonstruksioonide kasutusest eesti ja saksa keeles palvete koostamisel“

Magistritöö, Tartu Ülikool

Juhendajad Merje Miliste ja Renate Pajusalu

Bakalaureusetöö eesmärk oli võrrelda saksa ja eesti keeles kasutatavaid modaalkonstruksioone palvete koostamisel. Töös põhinesin Ziegelmann & Winkler (2006: 45ff., 66) väitele saksa keele olulise mõju avaldamisest ajaloo vältel eesti keele kujunemisele. Sellest tulenevalt väitsin oma bakalaureusetöös, et modaalkonstruksioonide kasutus ja valik võiks olla mõlema keele puhul sarnane, tuginedes sarnastele/samadele keeletele strateegiatele. Hüpoteesi tõestamiseks rakendasin diskursuse täiendamise meetodit (Discourse-Completion Test/Task), kasutades Klaas-Langi & Pajusalu (2016) poolt juba varasemalt võrdlevates uuringutes korduvalt kasutatust leidnud kümmet sotsiaalset situatsiooni. Saksakeelsete andmete saamiseks tõlgiti küsimustik saksa keelde.

Analüüsi tulemuste alusel selgus, et modaalkonstruksioonide valik ja kasutus saksa ja eesti keeles palvete koostamisel on suurel määral sarnane. Kõige sagedamini kasutati modaalkonstruksioone modaalverbidega *können* ja *saama*, mis väljendasid enamasti küsija subjektiivset arvamust kuulaja füüsilise võimelisuse kohta palve täitmiseks. Sarnaselt palju kasutati kuulajaperspektiivi strateegiat, mille valik võis olla tingitud vastutuse ülekandmise soovist küsijalt kuulajale. Erinevusi leidis konditsionaali/konjunktiiv kasutuses. Nii ei vajanud eestlaste meelest situatsioonid peale modaalkonstruksioonide lisapehendamist näiteks sotsiaalse kauguse markerina.

Loviisa Mänd „Deminutiivsete nimi- ja omadussõnade funktsioonid eesti ilukirjanduses“

Magistritöö, Tallinna Ülikool

Juhendaja Reili Argus

Deminutiiv kui funktsionaalne kategooria on eesti keeleteaduses vähe tähelepanu pälvinud. EKK, EKG, EKSS toovad esile vaid ilmselged funktsioonid (väiksus, hellitus, halvustus). Jurafsky (1996) polüseemiamudeli järgi võivad deminutiivid aga väljendada vähemalt 16 tähendust.

Uurimuse eesmärk on selgitada välja, milliseid tähendusi (peale keelekirjeldustes mainitute) eesti deminutiivid väljendavad; teha kindlaks, kas mõni deminutiiviga väljendatavatest tähendustest on seotud ühe (või mitme) kindla deminutiivsufiksiga.

Analüüsitud deminutiivid väljendavad 12 tähendust. Sagedasimad tähendused on lembus, väike, põlgus, sümpaatia, leevendus ja imitatsioon. Füüsilise väiksuse tähendust väljendatakse vaid *ke*-liitega, *u*-liitel on tugev seos lembuse tähendusega. *-u* ja *-ke* kombinatsioon väljendab semantilisi tähendusi.